

„Erdőgazdálkodásunk első nagy sorsfordulója” cím alatt (búcsúszó...)

Két részletet elevenítem meg fel *Kaán Károlynak* lapunk 1920-as évfolyamában megjelent írásából azzal a céllal, hogy meglássuk, milyen messze haladtunk azon az úton, amit 6 számunkra akkor kijelölt. Miként valósultak meg elgondolásai az azóta már eltelt teljes emberöltő, benne két szakmai működési időszak alatt?

Kaán Károly útmutatását két fogalomba lehet sűríteni:

Jó szervezett és természetes erdőművelés.

A szervezésről személyes tapasztalatom alapján csak azt mondhatom, hogy azt minden időben az erdőgazdálkodás fejlesztését alapozzák, jól oldottuk meg. Így volt ez a további sorsfordulók – országrészek visszacsatolása, majd társadalmi, gazdasági változásainak – idején, és csak remélni lehet, hogy a mostani helyzet is elrendeződik idővel.

A természetes felújítás terén már közelről sem mondható el ugyanez. Az első három évtized ilyen irányú munkájáról az ezen időszakot bíráló 1954. évi minisztertanácsi határozat nem sok jót mondhatott. *Keresztesi Béla* a felújító vágások nagyobb mértékű alkalmazását sürgette és az 1953. évi tényszámhoz viszonyítva a természetes úton magról felújított vágásterületet 1960-ig mintegy 60%-kal, az aláteljesítéses felújítás mértékét több mint 45%-kal kívánta növelni. Nincs adatom, hogy ebből mi valósult meg. Csak 1985-ben vizsgálta *Szepesi András* az újulatokat és a következőket találta:

Természetes magereget a befejezett erdőfelújításokban: 1976 – 17%, 1977 – 16%, 1978 – 15%, 1979 – 13%, 1980 – 11%, 1981 – 12%, 1982 – 11%, 1983 – 10%.

Nem vizsgálatosabbak a felújítóvágások számadatai *Halász Aladár* művében: 1970 – 25,8%, 1975 – 16%, 1980 – 14,8%, 1985 – 12,2%, 1990 – 11,2%.

Legújabb adatunk *Dauner Márton* jelentése az 1994. évi erdőállomány-gazdálkodásról: első kiviteli felújítás 7%, befejezett 8%.

Visszafelé megyünk – mint a rák...

Kell ez, hogy így legyen? – És ha igen, ugyan miért? Három fő okot tudnék felhozni:

- a túlszaporodott vadat;
- az autót, ami leszoktat a fák közt való járásról;
- a készletet fájdalmas hiányát.

Tegyetek róla, hogy ez mielőbb megváltozzék!

Kép és szöveg: *Jérôme René*

Középen Cseleji József fődórtanácsos, szemben vele W. Schmidt-Colinet erdészkevet a pilisi kopárakon

Szak-diplomáciánk gondjai

Szakmánk külföldi kapcsolatai tudományos téren mindig is jelentősek voltak. Bizonyítja ezt a Magyarországon megrendezett II. Nemzetközi Erdészeti Kongresszus. Gyakorlati téren az első ilyen szervezett tevékenység a 30-as években kezdődött, amikor a Német Birodalom erdészeti követet küldött hozzánk *W. Schmidt-Colinnet* fiatal erdőasszisztens személyében. Szolgálati helye a követéségen volt. Az erdőgazdálkodás minden ága érdekelte (1. ábra), de főleg a visszakerült kárpáti részekre volt kíváncsi. A háború aztán csakhamar visszavitte, és mivel nem volt náci párttag, NSZK-beli helyét utána minden nélkül visszakaphatta.

A háború után szak-diplomáciánk irányítási szinten a különböző nemzetközi szervek keretében zajlottak, a történésekről lapunk esetenként bőven tájékoztott. Hasonló „ad hoc” jelelleg egyes intézmények gyakorlati téren is létesítettek kapcsolatokat. Rendszeresnek indult *I.I. Siskov* szovjet professzornak tartózkodása egyetemünkön, majd *W. Römppler* NDK-s főszerkesztőnek a szocialista szaklapok szerkesztőinek összefogására irányult kezdeményezése, de mindezek – különböző okokból – csakhamar kifulladásra. Keresnünk kellett egy olyan formát, amelyben lehetőleg legolcsóbban, kellő hatékonysággal látható el ez a feladat.

A személyes kapcsolatok kialakulásával és egyéni ambíciók kihasználásával eddig legmegfelelőbbnek bizonyul a szaknyelvet értők részéről a külföldi irodalom rendszeres figyelése és a számunkra előremutató, érdekesebb anyagok folyamatos közlése. Kezdjük ezt már AZ ERDŐ hasábjain és igyekezzünk folytatni most is. Ehhez azonban az kell, hogy minél többen, mind több nyelvű irodalmat figyeljenek, majd – körülményeinket figyelembe véve – referáljanak.

A kétirányú diplomácia természetesen megkívánja saját gondolataink, eredményeink külföldi terjesztését is. Kiváló példa erre *dr. Solymos Rezső* c. professzorunk beépülése az ausztriai vezető szaklap szerkesztőségébe. Évek óta rendszeresen tájékoztatja ezen keresztül az egész német nyelvterületet erdészeti helyzetéről, gondjairól, eredményeiről. Lehetsévé teszik ezt kivételes ismeretei, amikre másoknak is központi lehetőséget kellene adni. Így lehetne elérni, hogy hasonló más nyelveken is megindulhasson.

Megkönnyítené a munkát, ha új fogalmaink alkotásában is figyelemmel lennénk más nyelveknek már kialakult szóhasználatára. Így nehézséget okoz, ha a helytelenül felújított „fagazdaság”-ba vonjuk az erdőgazdaságot is. A német szigorúan megkülönböztet „erdőgazdaság” és „fagazdaság” (Forstwirtschaft, Holzwirtschaft) szakterületeket. Itt a fagazdaság kifejezeten a holt fára vonatkozik, amire nekünk sajnos külön szavunk nincs. Helyesebb tehát, ha mi szintén ilyen értelemben használjuk a „fagazdaság” kifejezést. A kettőt nagyhatalmi elgondolással legfeljebb „fabirodalom” szóval illethetnők...

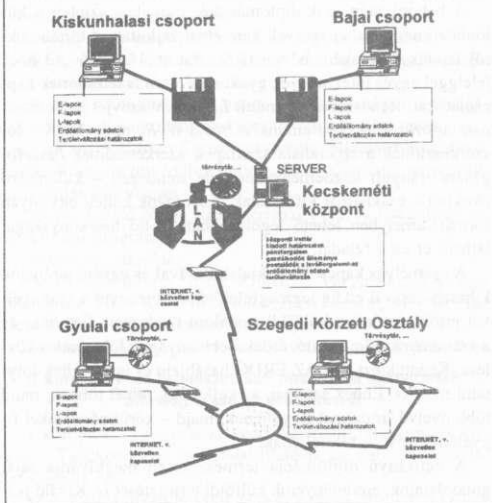
Jérôme René

A Vándorgyűlést megelőző napon tartotta a Szegedi Erdészeti Technikum első végzős évfolyamának (1956) 40 éves érettségi találkozóját. Kívánunk mindnyájuknak jó egészséget és békés nyugdíjas éveket.

Informatika a Kecskeméti Erdőfelügyelőségnél

A Kecskeméti Erdőfelügyelőségnél 1996-ra eljutottunk oda, hogy a felügyelettel kapcsolatban felmerülő adminisztratív és tervezési munkák számítógépen folynak, és minden dolgozó használja is a számítógépet a saját munkájához. Minden adat a keletkezési helyen kerül rögzítésre és az információk helyben is lekérdezhetők.

A munkát kiszolgáló számítógépes rendszer sematikus ábrája a következőképpen néz ki:

A Kecskeméti Erdőfelügyelőségnél 1996-ra eljutottunk oda, hogy a felügyelettel kapcsolatban felmerülő adminisztratív és tervezési munkák számítógépen folynak, és minden dolgozó használja is a számítógépet a saját munkájához. Minden adat a keletkezési helyen kerül rögzítésre és az információk helyben is lekérdezhetők, mint az ábrán látható.

Az erdőfelügyelőségnél található hardware eszközök és elosztásuk az alábbi táblázatban látható:

	Kiskunhalasi cs.	Bajai csoport	Kecskeméti kp.	Gyulai csoport	Szegedi körz. o.	Saját használat
PC 386-os	1	1	5	1	1	
PC 486-os			4	1	1	23
Pentium			2			
Mátrix nyomtató	1	1	4	3	2	
Tintasug. nyomtató			7	1	2	
Laser ny.			1			
CD		1	2	1	1	
Modem			2	1	1	
Helyi hál. LAN			1			
Internet			1	1	1	

Előljáróban meg kell jegyezni, hogy a bemutatott rendszer a Kecskeméti Erdőfelügyelőségnél több mint 10 éve folyó fejlesztés és „saját” más célokra is fordítható, de ide csoportosított pénzeszközök felhasználásának eredményeként jött létre.

Az ábrából és a táblázatból látható, hogy minden irodánál megtalálható a számítógép és az ott felhasználható adatok is. Nagyon lényeges hangsúlyozni, hogy a saját munkájához kapcsolódó feldolgozást, levelezést, határozat szerkesztést minden dolgozó saját maga végzi el. Ebben nagy támogatást és segítséget nyújtanak az otthoni munkára kiadott számítógépek. Ezek a számítógépek egyrészt lehetővé teszik, hogy a munkahelyen már el nem végezhető feladatokat otthon is meg lehessen oldani. A jelenlegi túlterheltség mellett ez másképpen nagyon nehezen kivitelezhető. Emellett nagyon fontos, hogy a számítógép használatában kialakult készséget és fogadókészséget jelentősen növelik. Így az újabb alkalmazások bevezetése a napi munkába egyre könnyebben megoldható feladat. Végül, de nem utolsósorban jelentős költségsökkentő hatásuk is van.

Az irodáknál történő alkalmazások közül az alábbiakat lehet kiemelni:

1. E és F lapok rögzítése, feldolgozása: A rögzítést minden erdőfelügyelő saját maga végzi, ellenőrzött adatbevitellel. A kész anyag modemen vagy lemezen (ábra) bekerül a kecskeméti központba, ahol a statisztikák, összesítések az egész erdőfelügyelőségre elkészülnek, és az adatok átvezetésre kerülnek a serveren lévő erdőállomány adattáron. Ezekből az adatokból automatikusan határozatok is készülnek, pl. *tőár befizetés stb...* A berögzített adatok alapján az erdőfelügyelők a saját gazdálkodóikat érintő információkat (teljesítés, pénzügyi stb.) közvetlenül, helyben is le tudják kérdezni. Ehhez a ponthoz kapcsolódik még az első kiviteli telepítések és a befejezett erdőkről készített L lap, melyet szintén mindenki maga rögzít és Kecskeméten átvezetésre kerül az adattáron.

2. Erdőfelügyelőség által kiadott határozatok és levelezés teljes gépesítése. A határozatok meghozatala is számítógépen történik. A területváltozással kapcsolatos határozatok minden irodánál helyben készülnek, a központba már csak aláírásra és postázásra kerülnek fel, valamint lemezen és modemen a serveren lévő központi irattárba. Így érdeklődés esetén bármely megyét érintő határozat gyorsan megkereshető. A részaránykiadási és kárpótlási ügyekkel kapcsolatos nagy mennyiségű határozat kiadása a számítógép használata és a kollégák határozatszerkesztésbe való bevonása nélkül szinte megoldhatatlan feladatot jelentene. A plusz munka így is nagy terhet jelent minden dolgozónak. Ebben nagy segítséget jelentenek még az otthoni munkára kiadott PC-k is. (Munkaidő alatt rendszerint nincs idő még határozatokat is szerkeszteni.) Ezzel a módszerrel 1995-ben az erdőfelügyelőségnél kiadásra került a tulajdonosváltással kapcsolatban 2626 határozat, amely 12 207 ha területet és 16 000 új tulajdonost érint. A határozatok kiadása mellett minden irodánál rögzítik is a változást, mely a központi serveren lévő erdőállomány adattáron átvezetésre kerül. 1996-ban az első öt hónapban ár 1556 db határozatnál tartunk. Ez persze jelentős többletmunkát jelent a beazonosítást, területi munkát is figyelembe véve, amit jelenleg a *privatizáció előtti*

időhöz képest csökkentett létszámmal végzünk. Ezért különösen jelentős a munka technikai támogatása.

3. A pénzügyi forgalom rögzítése, nyilvántartása és feldolgozása. Ennek a nyilvántartásnak az alapja a Kecskeméti Lévdő szervcen található adatbázis. Tartalmazza az Országos Erdészeti Alappal kapcsolatos tartozásokat, befizetéseket, kifizetéseket. A helyi hálózaton (LAN) keresztül minden ügyintéző le tudja kérdezni és információt nyerhet a követelésekről, kifizetésekről gazdálkodó, megye, szektor, jogcím stb. bontásban. Nagyon lényeges, hogy ez az adatállomány csak egy példányban létezik, mivel adatot többen is rögzítenek bele, így az átfedések többszörös bevitelre kiszűrhetők. (Az ilyen átfedések a hálózat felállítása előtt előfordultak.) Emellett aki a pénzforgalommal kapcsolatos információt akar lekérdezni, mindig az éppen aktuális (egyetlen) állapotot látja.

4. Erdőállomány adatok. Szintén a kecskeméti serveren található az ERSZ által évenként leadott adatállomány. A saját területéhez kapcsolódó adatokat minden iroda is megkapja, de csak olvasási és nem javítási engedéllyel.

Az előbbieken már leírásra került, hogy az erdőfelügyelő által berögzített E, F, L-lapok, tulajdonos változások, egyéb az adatokat érintő változások modern, vagy lemezre beérkeznek Kecskemétre, és itt ellenőrzés után átvezetésre kerülnek az erdőállomány adattáron. Ennek egyik következménye, hogy az ERSZ felé a változási állomány leadása egy leválogatással és utólagos ellenőrzéssel megoldható. A másik, hogy a fel-

ügyelőségen „aktuális” adatállomány van, amelyből naprakész információk nyerhetők. (Pl.: kerettervek az rt.-knek, hozamszabályozás, állományviszonyok értékelése, részlet szintű információk lekerdezése a felügyelőségnél meglévő szakmai programokkal nem jellel problémát.)

5. Az ügyviteli munkák (bérszámfejtés, állóeszköz-észköz-nyilvántartás, üzemanyag elszámolás, pénzforgalom) számítógépen történő nyilvántartása és feldolgozása.

6. Végül megemlíthető egy-két Windows-os alkalmazás használata is. A törvénytár CD-n havi frissítéssel rendelkezésre áll három helyen (Kecskemét, Szeged, Gyula) és nagy segítséget nyújt a nap mint nap felmerülő vitás kérdések megoldásában. Az EXCEL is minden irodában rendelkezésre áll. Ezzel készül többek között a tulajdonosváltások helyzete táblázat is. Ezt minden felügyelő berögzíti a saját területének megfelelően, majd Kecskemétre egy gépi összeresítés után modernen küldjük az Erdészeti Hivatalnak.

Egészen röviden így mutatható be a Kecskeméti Erdőfelügyelőségnél jelenleg működő rendszer. *Elmondható, hogy a számítástechnika itt már régen nem cél, hanem eszköz, meghozható olyan eszköz, amely nélkül a jelentősen megszaporodott feladatokat már nem tudnánk ellátni és emellett lehetőség van szakmai elemzésre és tervezésre is, amely számítógép és adatállomány nélkül szintén nem lenne lehetséges.*

Szabó Gábor

Erdőtelepítési program

Az Országos Erdészeti Egyesület, az Erdészeti és Faipari Dolgozók Szakszervezete és a Munkaerő Piac Szerkesztősége szakértői konzultációt szervezett 1996. április 30-án Budapesten, ahol a megjelentek – különböző szaktercák, szakmai szervezetek képviselői, elméleti és gyakorlati szakemberek – megvitatták a Közmunkatanács által meghirdetett erdőtelepítési program megvalósításával összefüggő kérdéseket.

A tanácskozás résztvevői úgy ítélték meg, hogy a programban az erdőtelepítés, a foglalkoztatás és a környezetvédelem ügye jó időpontban és szerencsésen összekapcsolódik, olyan hosszú távú gazdasági beruházásról van szó, amely nagy társadalmi energiákat is felszabadíthat.

A konzultáción elhangzott egyes szakvélemények, észrevételek várhatóan helyet kapnak a Közmunkatanácsnak készülő szakhivatali előterjesztésben. Ugyanakkor felmerültek olyan általános szakmai szempontok, összefüggések és javaslatok, amelyeket a Közmunkatanács programjának megvalósításában érdekeltek és érintettek valamennyi kormányzati szervnek, társadalmi és gazdálkodó szervezetnek megfontolásra ajánlunk, az alábbiak szerint:

1. A tanácskozás résztvevői szerint adottak a program beindításának legfonto-

sabb szakmai, gazdasági és társadalmi előfeltételei. Az elkövetkező években – az ezredfordulógig – különösen nagy erőfeszítést kíván, hogy végezni kell a korábban meghirdetett erdőtelepítést, a gyakorlati munkát, ugyanakkor jelentős anyagi és szellemi energiákat kell fordítani az erdőtelepítés hosszú távú programjának előkészítésére is. Ennek a „beindítási szakasz” a sikeressége döntően befolyásolhatja az egész program megvalósíthatóságát.

2. Megkülönböztetett figyelmet igényel az erdőtelepítés gazdasági feladatainak, valamint a foglalkoztatáspolitikai eszközeinek, működő intézményeinek az összehangolása.

3. Az erdőtelepítés, mint beruházás és fejlesztés, megkívánja a természet- és a környezetvédelmi érdekek harmóniájának megteremtését, az érdekeltektől szakterületek érdekegyeztetését.

4. A programot az Európai Unió által megkívánt feltételek szerint kell megvalósítani, beillesztve azt egy országos, hosszú távú tájrendezési tervbe.

5. Szükségesnek látszik megvizsgálni, hogy milyen szervezeti keretek között célszerű működtetni a programot, tisztázandó az állami erdészeti részvénnytársaságok, illetve a magán-erdőtulajdonosok és társu-

lásaik szerepe, felmerülhet ún. „erdőtelepítési állomások” létrehozásának lehetősége is.

6. A program megvalósításához biztosítani szükséges a jogszabályi feltételeket, törvénymódosításokra lehet szükség az adózás, a művelési ágváltozás, egyes tulajdoni kérdések stb. tekintetében.

7. A programban érdekeltek és érintettek szakmai, társadalmi és szellemi erőik összefogására szakértői munkacsoport megalkotása kívánatos.

8. Tekintettel arra, hogy az erdőtelepítés hosszú távú feladat, a gondos tervezés és szervezés részeként elengedhetetlen a közvélemény alapos tájékoztatása, a nyilvánosság biztosítása, a jó PR-munka.

A Közmunkatanács által meghirdetett erdőtelepítési program olyan nagyszabású vállalkozás, amely ebben az évszázadban megvalósított erdőterület-növelő programok folytatásának tekinthető, ugyanakkor illeszkedik az Európai Unió hasonló törekvéseihez. Mindez felveti annak igényét, hogy a kormányzati szervek újrarendelődjenek, fejlesszék a magyar erdőszéletpolitikát.

Herceg Miklós
ERDŐSZÉLETPOLITIKAI

Schmötzer András
OEE elnöke

Horváth László
Munkaerő Piac főszerkesztője

A magyar fagazdaság jövőképe

Bevezető

Az elmúlt években gyökeresen megváltozott, és folyamatosan változik a fagazdaság tevékenységének feltételrendszere. Emellett az erdővel, mint ökológiai rendszerrel szemben, a társadalom új követelményeket fogalmaz meg. A gazdálkodás feltételeinek biztosítása végett az FM Erdészeti Hivatal folyamatosan elemzéseket végez, és ezek alapján javaslatokat tesz, előterjesztéseket készít. Ehhez néhány éve PHARE-szakértői jelentések is segítséget nyújtanak. Az utóbbi két évben a hivatali munkatársai részletesen elemezték

- az ágazat nemzetközi környezeti,
- a magyar fagazdaság erőforrásait és mozgásterét,
- a birtok- és tulajdonos-szerkezetben bekövetkezett változásokot,
- az erőforrások és működtetésük feltételeit,
- az ágazati kapcsolatokat,
- a pénzügyeket és az intézményrendszer működését,
- az erőforrás-fejlesztési szükségszerűségeket és harmonizációs követelményeit.

Az elemzések alapján több forgatókönyv készült. Ezt követően a hivatal tájékoztatót készített a Földművelésügyi Minisztérium vezetésé számára. Ennek téziszzerű összefoglalása jelen cikk

Háttér

1. Az erdő, mint ökológiai rendszer, sokféle társadalmi igény kielégítésében játszik szerepet. Tájékoztatónk súlypontja - az erdő környezetvédelmi és szociális szolgáltatásairól meg nem feledkezve - az erdőgazdálkodás, a feldolgozás és a fakereskedelem tevékenységének elemzése, jövőképének megalkotása. Ebben a szemléletben az erdő védelmén túl az erdőgazdálkodás feladata az erdők fatermő képességének fenntartása, növelése; a feldolgozó ipar alapanyagokat és késztermékeket állít elő: a fűrésziparban (fűrészáru, parketta, csomagolóanyagok) és a lemeziparban (furnér, rétegelt lemez, faforgácslap, farostlemez), a fakereskedelem pedig mind az erdei

faválasztékok, mind a fatermékek forgalmazását végzi. Az erdőgazdálkodás, a feldolgozás és a fakereskedelem együttesen: fagazdaság.

2. Nem várható, hogy az Európai Unióban egységes erdészeti politikát alakítanak ki, ezzel együtt azonban a közöségi erdészeti politika mindazon erdészeti politikai problémával foglalkozik, amely határokon túlyuló szabályozást igényel, amely meghaladja az érintett államok saját lehetőségeit. Minden, ami a követelményeknek nem felel meg, célszerűen koordinált erdészeti politika keretében oldható meg.

3. A világ éves faüvedéke - összehasonlítva más újratermelhető nyersanyagokkal - több mint a burgonya-, búza-, rizs-, kukorica-, árpa-, zab- és rozstermelés együttesen. Ipari alapanyagokkal összehasonlítva: a világ fakitermelése közel azonos a cement-, acél-, műanyag- és alumíniumtermelés összegével.

4. A világalátlagon belül az ipari országokban a tűzfafelhasználás szerényebb mértékű, míg a fejlődő országokban meghatározó, és a népesség növekedésével szoros összefüggésben van.

5. Korunkra tehető az a felismerés, hogy az erdő nem csupán termőföld, amelyen faállomány van, hanem összetett és bonyolult életközösség, talajával, vízzel és a benne élő - egymással életközösséget alkotó - növényekkel, állatokkal. Mint a legkevésbé háborított élőhely, biztosítékot nyújt az élővilág fennmaradásához, védi a talajt, a vizeket, tisztítja a levegőt, pihenést biztosít az ember számára, tájalkotó elem, ugyanakkor anyagi javakat is szolgáltat. Az Európai Unió a világ harmadik legnagyobb fafelhasználója, de csak szükségletének felét fedezi saját termeléséből, az immateriális javak változó mértékű igénybevétele mellett.

6. Területét tekintve *Magyarországon az erdő* - a szántó után - a második legnagyobb művelési ág.

Az erdőgazdálkodás alá vont terület 1 861 845 ha (1994. december 31.), az erdőtervvel rendelkező és faállománnyal borított terület pedig 1 712 934 ha. Az élőfakészlet 303 millió m³, az átlagos élőfakészlet 189 m³/ha, a folyónövedék 11,2 millió m³, illetve 7,1 m³/ha. *Az átlalános európai helyzettel*

A fatermékek külkereskedelmi egyenlege a cellulóz- és papíripari termékek nélkül az 1994-es 6,3 milliárd forintról 11,2 milliárdra nőtt. Ez 77 százalékos növekedést jelent. Ezen belül az erdei fatermékek kivétel több mint 50 százalékkal nőtt, ugyanakkor a fűrészipari termékek behozatala az 1994-es 5,4 milliárdról 1995-ben 7,9 milliárd forintra emelkedett.

A hosszú távú erdőtelepítésre vonatkozó kormányhatározat eredetileg tervezett 1,4 milliárd forintos előirányzatához képest 1995-ben csak 1 milliárd állt rendelkezésre, amelyből 4 179 hektár elsőkivétel erdőtelepítésre valósult meg. Az erdőfelújítás és az erdőfelújítást pótló telepítés első kivételének tenyészési éves teljesítése 15 ezer hektár körül alakult.

A nettó fakitermelés 1995-ben az előző évhez hasonlóan 4,3 millió köbméter volt, ezen belül az ipari fa volumene mintegy 5 százalékkal nőtt. A kitermelt fatömeg az erdőtervi lehetőségek 70-75 százalékát volt. Az erdőgazdasági részvénytársaságok átlagosan 90 százalékban használták ki a lehetőségeiket, míg az egyéb erdőgazdálkodók csak 35 százalékban. Az utóbbi rendkívül alacsony kihasználtság oka a tulajdoni helyzet rendezetlensége, sok esetben a gazdálkodás teljes hiánya.

Az ágazat jövedelmi helyzete 1995-ben lehetővé tette a beruházások növelését, ez 600-800 millió forintra tehető.

A hazai erdő fatermék kínálata várhatóan hosszú távon nem fedezi a belföldi faforgasztást, ezért a hazai faipar alapanyag ellátásában az import a jövőben is meghatározó lesz. Ennek alapvető oka, hogy az építőipar által elsősorban igényelt fenyő fűrészáru, valamint alapanyaga csak importból szerezhető be.

Idén várhatóan a korábbi szinten marad a fakitermelés, tehát változatlan kínálattal lehet számolni. A belföldi felhasználás további szűkülésével a kivétel mérsékelte növekedése lehetséges. Ez a körülmény a hazai - többségében magánkézbe került - fűrészipar további elsorvadását okozhatja. Az erdei fatermék kínálat növelésének lehetséges módja a mezőgazdasági művelésre alkalmatlan területeken az erdőtelepítés ütemének gyorsítása, a rövid vágásfordulójú energia erdők telepítésének elősegítése lehet. A magán-erdőgazdálkodás az elhúzódó birtokba adások, a gazdálkodási egységek felbomlása és az új tulajdonosok egyéni gazdálkodási törekvései erőteljesen csökkentik a fatermék kínálatot.

(Agrárrendtartási Hírlévlél 1996. IV. évfolyam. 13. szám)

elérően Magyarországon az összes erdőterület 85 százalékán lombos erdő található. A fenyőerdők területe csupán 15 százalékos.

7. Az erdők tulajdonosi szerkezete úgy alakul, hogy a jelenlegi erdőterületnek mintegy 60 százaléka állami, 40 százaléka magántulajdonban lesz a kárpótlási folyamat lezárultát követően. Az új erdőtelepítések azonban – a termőföld jövőbeni, minimálisan 80 százalékos magántulajdonos okán – elsősorban magántulajdonúak lehetnek. Mintegy 250-290 ezer új erdőtulajdonossal kell számolni.

8. Az állam tulajdonában lévő vállalkozó vagyon értékesítéséről szóló 1995. évi XXXIX. tv. alapján az állami erdők vonatkozásában a tulajdonosi jogviszonyok gyakorlására a Pénzügyminisztérium a Kincstári Vagyon Igazgatóságot baltalmazta fel.

9. Az állami erdővagyon meghatározó mértékben 19. az ÁPV Rt.-hez és 3 a HM-hez sorolt részvénytársaság kezeli, amelyek a fűrészipari kapacitások jelentős részével is rendelkeznek.

A jelenlegi vállalatstruktúra kialakulásának története okai vannak, s a jelen körülmények között üzleti életképesség szempontjából nem nyújt kielégítő teljesítményt.

Ez a szerkezet 19+3 igazgatóságot, 19+3 felügyelőbizottságot, 19+3 felső vezetést és ezekhez kapcsolódó központot eredményez, de – bár nem jelentéktelenek – az ebből eredő általános költségek csak viszonylag kisebb problémát jelentenek. A tényleges probléma az, hogy az elaprózott vezetési szerkezet megnehezíti, sőt szinte lehetetlenné teszi átfogó stratégiák kialakítását, ami által elvesznek azok a versenyelőnyök, amelyeket egy portfólió méretű és erejű szervezet birtokolna.

10. Az erdők anyagi és nem anyagi jellegű hozamai és szolgáltatásai tartamosságának biztosítása, az erdővagyon védelme érdekében Magyarországon több mint 100 éve önálló erdészeti szakigazgatás létezik. A jelenlegi felépítésben 1979 óta működik és látja el az erdők védelme, fenntartása érdekében nélkülözhetetlen, jogszabályokban meghatározott igazgatási feladatokat az FM Erdőrendezési Szolgálat és 10 erdőfelügyelőség. A feladatokat végző intézmények rendkívül alacsony létszámmal, alulfizanszorosított, állandósult bizonytalanságban és túlterhelten látják el – az előzőekben vázoltak következményeként – a nagyságrendekkel gyarapodott munkát.

11. Az 1980-as évek végén még sikeres mezőgazdaság az 1993. évre igen alacsony jövedelmi pozícióba került. A kilencvenes évek elején megindult változások, a piaci viszonyok alakulása, a keleti fapiac összeomlása, a jogosultság kereskedelmi korlátozások, az árfolyamvesztések, a növekvő kapacitáskihasználatlanság, a likviditási gondok enyhítésére felvett hitelek magas kamatterhei, a termelői árszínvonalat meghaladó input költségek növekedése járultak hozzá, hogy az eredményesség vesztésébe fordult. A magyar gazdaság 1994. évben elért 3 százalékos GDP növekedése az erdőgazdálkodás és faipar számára a kereslet növekedésével járt. Az állami erdőkezelési részvénytársaságok bel- és külpiazi pozícióinak javulása is növelte az eredményességét. A 19. állami erdőgazdasági társaság az 1993. évi 554 millió Ft veszteséggel szemben 1994. évben 377 millió Ft adózás előtti eredményt ért el. Üzleti tevékenységük eredménye 1994. évben 816 millió Ft volt. Remény van arra, hogy a tendencia 1995. évben folytatódik. Hosszabb távon azonban sebezhető, mivel nagymértékben kiszolgáltatott az exportügynökségnek.

12. A magyar feldolgozó-ipari kapacitások/feldolgozási technológiák nem felelnek meg a fávastétekifajai lehetőségeknek, illetve adottságoknak. A fahasznosítás szerkezete a fejlődő országok színvonalán van, ami elsősorban az ipari fa (vé-

konyfa) hazai hasznosításában tükröződik. Ugyanakkor a magyar piac kicsi ahhoz, hogy optimálisan működtethető gyártókapacitás termékmennyiségét felvegye, tehát nagyobb régióban kell tervezni.

13. Piaci verseny tekintetében elsősorban Romániával, Csehországgal, Szlovákiával, Lengyelországgal, Horvátországgal kell számolnunk. Erdészeti adottságaik jobbak, munkaköltségeik alacsonyabbak. Potenciális konkurensnek tekinthetők a délkelet-ázsiai és az észak-amerikai fatermek exportőrök. A konkurenciaharcot távlatilag a hazai piacon is meg kell vívni. Ez sikeresen dinamikus termékinovációval, vevőorientált értékesítési politikával lehetséges.

14. Ökológiai szemléletű és ökonómikus fahasznosítás témakörpályái: a hengerséfalt felhasználó fűrész-, fűrész- és rétegelt lemezt gyártó ipar, az ipari (vékony) fát felhasználó agglomerált lemez-, cellulóz- és papíripár és az energetikai célú fahasznosítás. A felhasználói kör tehát az építőipar, a bútóripár – jelenleg elsősorban – a lakosság. Az erdőgazdálkodás és a faalapanyag-ipar szempontjából tehát meghatározó – mind a bel- földi, mind az exportügynökség tekintetében – az építő- és a bútóripár aktivitása.

Fejlesztési pálya

15. Az erdőgazdálkodás nemzetgazdasági céljának az erdővel szemben támasztott sokrétű (társadalmi igénynek hosszú távon történő biztonságos (tartamos), a környezetvédelemmel, a földhasznosítás és a talajvédelem érdekeivel összehangoltan növekvő mértékű kielégítést kell tekinteni.

16. Az erdőszéppolitikai tervezés és eslekvés abban a keretben mozog, amelyet egyrészt az erdőszéppolitikai célok, másrészt az aktuális erdőszéppolitikai határol. Az erdőszéppolitikai célja az, hogy a természetes környezetünket alakító erdőtulajdonosa és a köz érdekeivel egyezően fennmaradjon, szolgáltatói és termékei pedig piaci értékűvel kerüljenek forgalomba. A megfogalmazott célok közvetítése végett meg kell alkotni az erdővel összefüggő jogszabályokat. E tekintetben azonban megállapítható, hogy jogbizonytalanság jelenleg sincs. Az erdőszéppolitikai célok a társadalom erdővel szembeni beállítottságát tükrözik. Ez a beállítottság nem állandó, folyamatosan változik.

17. A társadalmi igényeknek az erdőállomány gyarapításával, minőségének javításával lehet megfelelni. Prognózisok szerint a racionális földhasználat során a szántó művelési ágból 15-16 százalék más művelési ághoz történő hasznosítással lehet számolni. Az alternatív földhasznosítás keretében történő erdőtelepítések – összehasonlítva más megoldásokkal – jelentős kockázati elemek is vannak. Mindenekelőtt a kárpótlási folyamat, valamint a rendelkezésre álló földterület termelhető adottságai. Az alternatív földhasznosítást pedig – mint lehetőséget – az agrárpolitika egyik elemeként kell alkalmazni.

18. Elfogadva az erdővel szemben támasztott komplex társadalmi igényt, az erdőtelepítést nem valamely erdőfunkciói szolgálata létrehozásának első lépéseként, hanem ökológiai, ökonómiai és szociológiai igényeknek megfelelő – nemzeti léptékű beruházásnak kell tekinteni úgy, hogy nagyobb – folyamatosan bővülő – erdőterület esetén bővíthet a védelmi funkciók betöltés, illetve a védett erdők területe is.

19. Reálisnak tekinthető erdőtelepítési ütem esetén 2000. évig 6000 ha/év, utána 10 000 ha/év kitermelhető fatömeg növekedésével számolhatunk. A problémát az jelenti – a feldolgozó-kapacitások fejlesztése szempontjából –, hogy az értékes fűrész- és lemezrész részaránya 27-28% körül várható, ezzel szemben az ipari fa részaránya meg fogja haladni a 31%-ot, hazai feldolgozása azonban bizonytalan. Kockázati elem az új

magán-erdőtulajdonosok erdőgazdálkodási szándékainak bizonytalansága (vagyonarapítási céllal tartalékol; saját célra végez kitermelést, nem jelenik meg kínálatával a piacon stb.).

20. Az iparpolitikát részként tudatos fanyersanyag-gazdálkodásra van szükség, mivel az erdő és a belőle kitermelhető nyersanyag – mint megújítható erőforrás – a nemzeti vagyon része. Nyilvánvaló, hogy a fafeldolgozó ipar erdészeti fejlesztésekkel harmonizáló fejlesztése nélkül az erdőgazdálkodás reménytelen helyzetbe kerülne, mivel *jól működő fafeldolgozó ipar nélkül nincs életképes erdőgazdálkodás*.

21. A liberalizált fakereskedelem a jelenlegi szervezeti struktúrában alkalmazott módszerekkel, az adott gazdasági helyzetben nem teszi lehetővé a maximális hozzáadott értékkel történő feldolgozást, nyersanyagexpozítra ösztönöz. A verseny-tárgyalás alapanyag-értékesítési rendszer differenciált bevezetésére, adott esetekben az árverések gyakorlatának megvalósítására van szükség.

22. *Szükségvázlat az erdészeti politika, az ökológiai kérdések, a mezőgazdasági tevékenység, a térségi fejlesztések és az iparpolitika ökonómiai keretében történő összehangolása, szintézisének.* Az erdő-fa rendszer haszna és hasznosítása révén ugyanis egyedülállóan pozitívan értékelhető. Zárt szén-ciklus révén enyhíti a CO₂ immisziót, területségére vetítve relatíve magas energiapotenciálja van, szerkezeti anyagként történet hasznosítása után pedig pótlólagos energetikai hasznosítása vehető számításba.

23. *A fagazdaság számára javasolható stratégiai irányvonalak inkább a minőségfejlesztést kell megcélozni* (differenciált termékstruktúra, gazdálkodás hatékonysága, rugalmasság, szervezettség), minsem mennyiségi kérdésekkel foglalkozni. Ezzel együtt azonban nem feledhető, hogy az erdei faválaszték-struktúrának nem felel meg a fafeldolgozó ipar technológiaszerkezete, és ez folyamatos pénzügyi, piaci konfliktusok forrása, amellett, hogy a magyar piac kiesi, tehát korszerű technológiával előállítható termékek piacutatóinak csak az országhatárokat meghaladó méretekben lehet gondolkodni. *A versenyképesség fejlesztésének alapvető feltétele a termékinnováció és a marketingmunka fokozott támogatása és javítása.*

24. Az új erdőtulajdonosoktól nem várható el, hogy szakmai, jogi, pénzügyi ismeretekkel rendelkezzenek. Társadalmi érdek azonban az erdők stabilitásának megőrzése, ezért – legálább addig, amíg a magántulajdonos-szervezetek meg nem alakulnak – az államnak vállalnia kell az erdészeti szaktanácsadás szervezését és finanszírozását. Távlatilag a szaktanácsadás vállalkozói tevékenységnek tekinthető.

25. Az erdészeti fejlesztésekben az *erdőállomány minőségének javítása és az erdőállomány bővítése* vehető fel. Az indokok: környezetvédelem, alternatív földhasznosítás, piaci követelmények. Emellett, illetve ezzel egyidejűleg kell gondolni az *erdészeti infrastruktúra* fejlesztésére is. Utóbbi az erdőeltárási tevékenység aktivitásának növelését jelenti a környezet- és természetvédelmi szempontokat érvényesítő feltárási-úthálózat bővítésével. A felsorolt erdészeti fejlesztések – sajátosságaiknál fogva – költségvetési támogatást igényelnek.

Mivel az erdőgazdálkodást az agrárgazdaság szerves részének tekintjük, ezért a forrást ebben a rendszerben kell megjeleníteni, kiemelve az *erdő alternatív földhasznosításban, környezetvédelemben játszott szerepét*. A források örökös szükségossége miatt – az automatizmus érvényesülése mellett – rendszeresen mérlegelendő, hogy milyen arányt képviselhet a minőségfejlesztés, illetve a bővítés. Olyanformán, hogy az *erdészeti, környezet- és természetvédelmi, ipari, infrastrukturális és regionális érdekek egyensúlyban legyenek*. Az egyensúlyt a szubsidiaritás elve alapján lehet érvényesíteni. Megoldatlan az er-

dőgazdálkodók által szükségszerűen végrehajtott közcélú feladatok és infrastrukturális fejlesztések folyamatos és biztonságos finanszírozása. Ha a társadalom deklarálta, hogy az erdő immateriális szolgáltatásai közecélúak, akkor képviselőinek e feladatok finanszírozásáról gondoskodni kell.

26. Az erdőgazdálkodás számára legnagyobb kockázatot az jelenti, ha nem javul az erdei faválaszték-kínálat és a fafeldolgozó ipari technológiák harmonizációja. Ezért a fahasznosítás technológia- és eszközfejlesztése terén arra kell törekedni, hogy egyrészt az értékes keménylombos erdőállomány, másrészt a vékonyfa-választékok hazai feldolgozása minél nagyobb hozzáadott értékkel valósuljon meg. Ehhez Magyarországon nem, vagy igen korlátozott mértékben áll rendelkezésre tőke, illetve az előállított termékek nagyobb piacot igényelnek, mint a magyar. E tekintetben a külföldi pénzügyi vagy szakmai befektetők jelenthetik a lehetőséget, a fagazdaságban beruházni szándékozóknak nyújthatnak kormányzati kedvezményben vonzerével. Az iparszerkezetet a komparatív előnyök érvényesíthetőségével kell módosítani és átalakítani. A fagazdaságban jelenleg létező termelői-feldolgozó-forgalmazói struktúra ennek végrehajtása érdekében átalakításra szorul.

Ajánlások

Jogalkotás, intézményrendszer

27. A Földművelésügyi Minisztérium által elkészített, a Kormány által elfogadott és a Parlamentnek átküldött, erdőkről és az erdők védelméről szóló törvénytervezet törvényterjedő emelkedése után el kell készíteni a vonatkozó végrehajtási rendeleteket.

Szakigazgatás

28. Az erdővagyon védelme érdekében a fejlett államokban (melyek hazánkhoz hasonló ökológiai adottságokkal – erdőállományokkal – és erdőgazdálkodási múlttal rendelkeznek), így az EU országokban önálló erdészeti szakigazgatási szervezetet működtetnek. *A harmonizáció és a hatékonyság növelése* miatt célszerű lenne az *egységes erdészeti szolgálat* létrehozása, amely megtagadja a területi működéshez szükséges önállóságot, a biológiai alapokhoz alkalmazkodó regionális működési területeket, azok mozgékonyt, a megfelelő döntési jogköröket, de a szakmai elemző, fejlesztő, ellenőrző munkát jobban ellátja, az informatikai és műszaki fejlesztési feladatokat egységesen és *takarékosan* oldja meg. Az ágazati döntés-előkészítésekhez magas színvonalú elemzéseket *szolgáltat*.

Erdészeti fejlesztések és támogatások

29. Határozottan támogatni kell az *öshonos fajokra* helyezett *hangsúlyt* az erdőtelepítés és erdőfelújítás területén, összhangban a *természetvédelemmel*, illetve a *termőhelyi adottságokkal*, tekintettel a fajválasztás általános irányelveire, az öshonos fajok nemesített szaporítóanyagának biztosítására, valamint az öshonos fajokok számára alkalmatlan termőhelyek más fajokkal történő telepítésére az *alternatív földhasznosítás*, illetve a *vidékfejlesztés* keretében.

30. *Meg kell vizsgálni az erdővel kapcsolatos illetékeket, és javaslatot kell tenni olyan illetékkiszábrásra, amely vonzóvá teszi az erdő birtoklását és ott a tartamos gazdálkodást*. Jelenleg illetékköteles az alábbi eljárás:

- fellebbezés,
- adásvétel,
- öröklés,
- ajándékozás.

Javaslat illetékkiszabásra: mindegy olyan erdőingatlan ügyben, ami birtokkonektációt segíti elő, illetékmentességre lenne szükség.

Gyártmány- és gyártásinnováció

31. A fafeldolgozás területén – beruházások esetén – elsősorban a nagyobb hozzáadott értéket megcélzó lombosfa-alapú késztermékek, illetve vékonyfa hasznosító technológiákat (pl.: LVL-Laminated Veneer Lumber – rétegelt furnér tartószerkezet, MDF-Medium Density Fiberboard – közepes sűrűségű fa-rostlemez, OSB-Oriented Strand Board – orientált szerkezetű faforgácslap) kell előnyben részesíteni.

32. A lemezipari alternatíva esetén mintegy 650 000 – 900 000 m³ alapanyag-igényű feldolgozóüzem létrehozásával lehet számolni. Nyilvánvaló, hogy ilyen léptékű beruházás csak *külföldi befektető* részvételével valósítható meg. Magyar partner pillanatnyilag csak *egy átfogó stratégiával rendelkező er-*

dészeti portfólió lehet, különös tekintettel a *hosszú távú alapanyag-szállítási szerződések létrehozására.*

Kereskedelempolitika

33. Meg kell vizsgálni azon kereskedelempolitikai eszközök alkalmazásának lehetőségét, amelyek lehetővé tehetik

- a nagy értékű alapanyag hazai feldolgozását, illetve
- a hazai fatermékek piacának védelmét az importtermékekkel szemben.

– Továbbra is aktívan részt kell venni az UN-ECE/FAO Fabizottságának erdészeti fatermékek, eredetigazolásával foglalkozó programjában.

34. Az EU országokban alkalmazott mintára szükség van egy olyan marketing-koncepcióra, amely egyrészt garantálja az erdő fenntartható fejlődését, másrészt képes elősegíteni a fatermék-kereslet kielégítését is.

Dr. Nyárs József
főtanácsos

Millicentenáriumi és emlékerdő ültetése Sopronban 896 – 1996

1996. április 26-án jeles ünnepségen vettek részt az OEE soproni csoportjának tagjai és a város polgárai. A TAEG Rt. Hegyvidéki Erdészeti Sopron 85/B erdőterületben millicentenáriumi és emlékerdő ültetésére került sor. Az erdőterület a Lővér körút mellett a Printz-pihenővel szemben helyezkedik el. Az erdőterületen az 1950-ben ültetett Felszabadulási emlékerdő állt, a szű (Ips Typographus) károsítása miatt az elegyetlen lucfenyves teljesen elpusztult. Az 1,3 ha-os erdőterület déli 0,9 ha-os területén létesült a Millicentenáriumi erdő. A kocsánytalan tölgy erdőterületben 1100 honfoglaláskor is honos

csemete (kislevelű hárs, hegyjuhar, madársereszyne, szelidgesztyene) került ültetésre. A KTT erdőterületet az erdőterület dolgozói végezték, az 1100 elegyfajt 11 középiskola 66 diákja ültette el. Az ékásos ültetés szakszerűségét a diákok példamutató figyelme, és lelkesedése mellett *Stark Miklós* kr. vez. erdőterület és *Szabó László* gyakornok szakmai irányítása és az Erdészeti Szakközépiskola diákjainak segítőkészsége biztosította. Az erdőterület déli részén létesített emlékerdő területén iskolák, óvodák és egyéb intézmények ültettek emlékfát a honfoglalás 1100 éves évfordulója alkalmából. Az emlékerdő terü-

letet biztosít a végzett erdőterület évfolyamoknak, hogy az együtt töltött soproni diákévek emlékére fát ültessenek.

Köszönet illeti az ültetésben résztvevő diákokat, intézményeket, egyesületeket, akik a jó hangulatú közös munka élménye mellett egy oklevelet kaptak emlékkül.

Köszönöm *dr. Mollay Jánosné Madas Gabriellának* az emlékerdő megálmodójának a tervezésben, szervezésben való önzetlen segítségét. A múltat emlékeztető fákat ültettünk, legyen ez az erdő vonzóerő a parkerdőben sétáló városi polgárok és a Sopronba látogatók számára. Szeressék, védjék az erdőt és örüljenek az ajándékoknak, amivel a természet körülveszi őket.

Szabó Miklós
TAEG Rt. közjóléti vezető

(Fotó: Varga Tamás)

